

ten van de aanvang af nietig en eveneens alles wat ter uitvoering daarvan is geschied (blijkens het arrest van de Hoge Raad van 6 Februari 1931). Evenzeer zal het niet-inachtneemen van de rechtsregels van de statuten der kerk — in het bijzonder der Drie Formulieren en de Kerkenorde — nietigheid van de desbetreffende besluiten ten gevolge hebben.

Als we nu art. 31 K.O. lezen, dan bemerken wij, dat het ook uit zijn tekst blijkt, dat het niet aan het vrije goedvinden van een kerkeraad staat om een besluit van een meerdere vergadering al dan niet voor vast en bondig te houden. Er is sprake van een rechtsplicht: 't gene door de meeste stemmen goedgevonden is, zal voor vast en bondig worden gehouden, d.w.z. moet voor vast en bondig worden gehouden. Dit ziet op de plicht om wel voor verbindend te houden, terwijl het slot „Tenzij dat het bevozen worde te strijden tegen het Woord Gods, of tegen de Artikelen in deze Generale Synoden besloten etc." ziet op de plicht om niet voor verbindend te houden. De kerkeraad kan dus niet naar willekeur te werk gaan, doch moet toetsen welke besluiten voor de kerk, waarvan hij het orgaan is, geldig door de meerdere vergadering zijn genomen. De lastgever blijft meester van de last naar burgerlijk recht, hetgeen in casu betekent: De kerkeraad gaat na of zijn opdracht aan de meerdere vergadering behoorlijk is uitgevoerd en in hoeverre de kerk daaraan gebonden is. Blind is er alleen in het geval van uitvoering naar behoren: Wij zagen vroeger reeds, dat een kerk niet gebonden is aan overschrijding van de lastgeving door de betrokken meerdere vergadering. De ratificatieplicht bestaat alleen voor geldige besluiten van classes en synoden; daarentegen is de kerk statutair verplicht niet-geldige besluiten niet te ratificeren.

Wie nu goed heeft opgelet bij wat ik in mijn artikel „Oud Verband of Nieuw Verband" heb opgemerkt, zal hier kunnen menen een tegenstrijdigheid te ontdekken. Ik ben er daar nl. van uitgegaan, dat synodocratische kerkeraden wel nietige besluiten van meerdere vergaderingen konden bekrachtigen met als gevolg, dat deze besluiten voor hen geldigheid verkregen. En dat hiervan de consequentie was, dat zij daarmee uit het verband traden, prijsgevend de rechten van de gezamenlijke kerken als bedoeld in art. 84 K.O. Terwijl volgens hetgeen ik hierboven schreef een dergelijke bekrachtiging als in strijd met de statuten nietig zou zijn. Wij moeten hier goed onderscheiden. Vroeger zagen wij reeds (Burgerlijk Recht en Kerkrecht, Reformatie van 14 April 1951), dat rebus ipsis et factis het aanvaarden van een andere grondslag voor een vereniging mogelijk is, indien alle leden zonder uitzondering zonder krachtig en daadwerkelijk protest, zij het ook met tegenzin deze aannemen. De processen om de kerkelijke goederen na Afscheiding en Dolantie zijn op deze grond door de gereformeerde gezindte verloren. Zeker lijkt mij, dat in de kerken, waar het tot vrijmaking is gekomen en waar niet volstaan werd met een bezwaard blijven en een slikken van een tolerantie-clausule, dit argument ons niet van synodocratische zijde met vrucht kan worden tegengeworpen. In hoeverre er ten aanzien van de bezwaarden-groep binnen de synodocratie reeds sprake is van een rebus ipsis et factis aanvaarden zal ik maar niet gaan beoordelen, daar een dergelijk oordeel meer op de weg ligt van een rechter, die van alle omstandigheden van het betreffende geval precies op de hoogte kan worden gesteld. Laat ik maar volstaan met er ter dezer plaatse nog eens op te wijzen, dat het gevaar daarvoor zeer groot

is en met het voortschrijden van de tijd steeds groter wordt. Nog niet zo heel lang geleden, op 14 December 1932, heeft de Hoge Raad zich over een dergelijke vraag uitgelaten en kwam daarbij tot gelijke slotsom. (Het geval had betrekking op het in strijd met de statuten niet uitkeren van winst bij een naamloze vennootschap. De fiscus beriep zich op de nietigheid, doch kreeg te horen, dat, nu alle aandeelhouders dit besluit hadden goedgekeurd, het geldig was). Voor het statutaire recht der naamloze vennootschappen is de Hoge Raad op 8 April 1938 zelfs nog verder gegaan door bij een unaniem besluit van alle aandeelhouders in strijd met de statuten toch nietigheid aan te nemen.

Tot dezelfde conclusie kwam de Advocaat-Generaal bij de Hoge Raad in de zaak van de kerk van Houwerzijl, waaruit ik overneem: „Uittreding uit het verband, met als gevolg dat de zich afscheidenden tevens hun rechten op de eigendommen behouden, kan niet geschieden krachtens een besluit van de kerkeraad of de meerderheid der leden. De minderheid, die in het verband blijft, behoudt haar recht op die goederen. Naar mijn mening zou dit zelfs het geval zijn, wanneer één lid der kerk in synodaal verband wenste te blijven, en kan er eerst sprake zijn van een mede-overgang der uit het verband tredende plaatselijke kerk, wanneer alle leden unaniem zich met het besluit daartoe zouden verenigen. Dit zou dan het geval zijn, omdat die goederen toebehooren aan de „plaatselijke" gemeente en niet aan het geheel der kerken". De grond hiervan ziet de Advocaat-Generaal hierin, dat het verband tot het „wezen" der plaatselijke kerk behoort. Dit laatste acht ik onjuist: De grond van deze op zichzelf m.i. juiste conclusie, ligt hierin, dat het verband door de kerken statutair is geregeld. Niet alles wat statutair geregeld is, behoort tot het wezen van een rechtspersoon. Wel zal een statutaire regeling vóórstrekkende gevolgen kunnen hebben als hier bedoeld. Bovendien: In de statuten is uitdrukkelijk een voorbehoud gemaakt n.l. 't „Tenzij etc." in art. 31 K.O., dat het verbod van consciëntiebinding in art. 32 Ned. G.B. nader uitwerkt. Tenslotte: de toepassing van deze conclusie voor het onderhavige geval kwam verkeerd uit, daar deze rechtsdienaar er van uit ging (en waarschijnlijk op grond van het dossier, dat hij ter beschikking had er van uit moest gaan), dat de bewuste synodebesluiten rechtsgeldig waren.

Uit al het vorenstaande kom ik juridisch dus tot dit resultaat: Gaan alle leden van een kerk accoord met in-zichzelf-ongeldige besluiten van meerdere vergaderingen, dan worden voor die kerk genoemde besluiten als geldig beschouwd, (mits uiteraard niet strijdig met de Nederlandse openbare orde en goede zeden). Is er slechts één lid (dit hoeft geen kerkeraadslid te zijn), dat zich tijdig vrijmaakt op de juiste wijze, dan leeft de kerk voort in dit ene lid, omdat hij zich heeft gehouden aan de geldende statuten met alle materiële gevolgen van dien. Dat er geen kerkeraad is, doet hieraan niet af, daar volgens het arrest van de Hoge Raad van 13 Mei 1938 een zedelijk lichaam kan bestaan zonder bestuur.

Het is dan ook niet te verwonderen, dat er in Nederland door de rechter wel uitspraken in kerkelijke kwesties zijn gedaan, waarbij de minderheid in het bezit van alle goederen werd gesteld; ik denk b.v. aan de uitspraken van het Haagse Hof van 1938 inzake de Oud-Geref. Gemeente te Scheveningen en vrij recent inzake de Hersteld Apostolische Gemeente te 's-Gravenhage. Ook voor onze kerken kan dit van zeer groot belang zijn, en de kerkeraden moeten zich m.i. hierop wel ernstig bezinnen, in ieder geval dan

wanneer duidelijk is hoe de onderscheidene rechters in Nederland over deze vragen denken.

Er is echter aan deze uitlegging van art. 31 K.O. voor de kerken nog een andere zijde dan die van het recht op de kerkelijke goederen. De kerken kunnen er nl. uit leren van welk 'n groot gewicht besluiten van meerdere vergaderingen voor haar eigen kerkelijk leven kunnen betekenen. Haar wettige besluiten zijn door de geschetste rechtsverhoudingen immers geen zilveradviezen meer, doch volgens gemaakte afspraak, bindende regelingen voor het eigen kerkelijk leven geworden. Daaruit moet duidelijk zijn, dat de kerkliden en de kerken, waar dit mogelijk en gerechtvaardigd is, zich niet zo gauw op meerdere vergaderingen moeten beroepen. Laat men in christelijke wijsheid, en ook zonder daár weer een wet van te maken, eerst trachten met alle beschikbare middelen moeilijkheden in eigen boezem op te lossen. Geeft de meerdere vergaderingen niet meer werk dan strikt noodzakelijk is. Het zal het aanzien van deze vergaderingen ten goede komen, wanneer zij dienaarssens der kerken blijven en geen heersersessen worden over de kerken. Ook uit praktische overwegingen valt hier veel voor te zeggen, want hoe minder er op het agendum voorkomt, des te beter zal de behandeling kunnen zijn. En zo zullen door het volgen van deze gedragslijn de kerken uiteindelijk het beste gediend zijn.

Mr L. ROELEVELD.

Doctoraal-examen

Geslaagd voor het doctoraal-examen (cum laude)
Ds D. Deddens te Wetsinge-Sauwerd.

Een „historische" dag

Dinsdag jl. was het voor de Theologische Hogeschool een bijzondere dag. Voor het eerst in haar lange, bewogen historie werd toen door één van haar studenten het doctoraal examen afgelegd.

Gedurende vele jaren werd onze Hogeschool verhinderd haar recht-van-promotie uit te oefenen. In 1945 kwam aan deze tegenwerking evenwel een eind. De synode van Enschede deed alles weg wat het gebruik maken van het promotierecht had belemmerd. En nu werd het eerste doctoraal examen afgenomen.

Het was een goede dag. Maar in die dat examen meemaakten „vermenigvuldigen zich de gedachten". De grote strijder voor het promotierecht, prof. Greijdanus, was reeds voor vier jaar heengegaan. Wat was hij bewogen, toen de synode van Enschede de baan voor de normale ontwikkeling onzer School vrijmaakte. En ook prof. Schilder en prof. Holwerda, die met zo grote vreugde aan de voorbereiding van dit examen hadden meegewerkt, mochten deze Dinsdag niet meer beleven.

God beware onze Hogeschool. En geve haar het énige, dat haar bestaansrecht geeft, nl. het dienstbaar zijn aan de opbouw der kerk en zo aan de vroomheid des levens.

C. V.

Toenemende verwarring

Wie in het zich zo razend snel ontwikkelende — of, beter gezegd: onthindende — mensenleven onzer dagen uit het woord des HEREN wil leven, en dus weet dat buiten dat leven-uit-het-woord de mensen geen dageraad wacht, luistert met grote aandacht naar de vele stemmen welke zich in de „christelijke wereld" doen horen. Hij doet dat in de vurige hoop een woord te vernemen, dat getuigt van Gods genade; een woord dat oproept tot gehoorzaamheid aan het woord des HEREN; een woord, dat de „geest dezer wereld" op een of ander punt ontmaskert, de zonde aanwijst en veroordeelt, en zo de afval openbaar maakt en bestrijdt. Het is immers zó, dat als Gods Geest nog werkt, het spreken van zulke woorden niet kan uitblijven. Ja, dit spreken is een eerste bewijs, een eerste teken, dat de Geest des Heren nog in kerk en wereld bezig is om Christus' verlossing uit te werken en te voleindigen.

Wie in deze houding naar de stemmen uit de „christelijke wereld" luistert zal vooral wachten op en verlangen naar een woord, waardoor de geesten worden beproefd.

Het is immers zó, dat alle zonde en alle afval van Gods kerk en de gelovigen de gestalte heeft van een zich innerlijk, dikwijls onbewust, maar daardoor des te grondiger, assimileren aan de „geest dezer eeuw". Men stompt dan af voor het woord van de Heilige

Geest. Men léést diens woorden wel, maar ze hebben geen vat meer op het hart. Ze „doen" niets meer. Ze belichten de wereld om en in de mens niet meer, want de ogen zijn voor het Geesteslicht gesloten. Ze ontdekken de eigen zonde en de verworping van het christelijk leven niet. Ja, ze worden zelfs omgesmolten tot ze de dragers worden van eigen gedachten en begeerten. In dezelfde mate nu als dit geschiedt krijgt Satan, de geest dezer eeuw, vat op de harten. Hij vergiftigt het oordeel over héél het mensenleven. Hij vertroebelt de blik op geld, goed, huwelijk, staat, volk, arbeid, geloof, gebed; kortom op heel het mensenleven in al zijn uitingen. En dan gaat het leven des geloofs tanen, ja, tenslotte verdwijnt het zelfs geheel.

Maar wanneer nu de Heilige Geest gaat werken, wanneer Die vaardig wordt over de kerk, dan komt er het beproeven der geesten of ze uit God zijn. Dan staan mannen op die sober en ernstig en zakelijk de zonden aanwijzen en de afval laten zien. Zulke mannen verwekken altijd hevige reactie, dikwijls ook gloeiende haat. Want een mens klampt zich nergens zó aan vast als aan zijn afgoden! Maar daartegenover zullen er ook altijd zijn, die met schrik en schaamte de zonde in de kerk en in eigen leven ontdekken, daarvoor waarlijk berouw hebben en in een nieuwe gehoorzaamheid gaan wandelen.

Welnu, omdat zó de situatie is, zal ieder, die hunkert naar een opleven van het geloof en de dienst van Gods volk, steeds verlangend uitzien naar woorden, waarin uitkomt, dat de sprekers of schrijvers Gods woord verstaan en dus ook het leven der mensen en die duidelijk en zakelijk afdwalingen en zonden aanwijzen en oproepen tot bekering.

Wie nu met deze hoop en in deze verwachting in de christelijke wereld van onze dagen verkeert en werkt, beleeft een slechte tijd. Want de verwarring, het dwalen, het omnevelen en krachteloos maken van Gods woord, het betoverd worden door de wijsheid, de schoonheid, de vreugde van deze wereld neemt hand over hand toe. Op alle mogelijke manier. Wat wordt men zelden getroffen door een waarlijk vróóm woord in de politieke, sociale, en allerlei andere strijd. Het kan tot stikkens toe benauwd maken, dat onder allerlei christelijk vaandel en in allerlei christelijke organisatie een door en door wereldse geest in concrete doelstellingen, wijze van propaganda voeren, methoden om in eigen organisatie en met eigen organisatie de macht te grijpen en te houden, de duizenden verlaat! Zelfs in het gebed en in preken en bidstonden hoort men het geluid van een geest die niet uit God is.

En daarbij wordt het woord Gods krachteloos gemaakt door er tot in het onszindige over te redeneren. In de christelijke wereld is er het ononderbroken gerucht van „in gesprek" zijnde mensen. Ieder een is aan 't „praten", aan 't „spreken", aan 't „beschouwen", aan 't „zich bezinnen". Men verliest zich in het beredeneren van alle mogelijke interessante of niet-interessante, wetenschappelijke of niet-wetenschappelijke, kerkelijke en niet-kerkelijke kwesties. Vooral ten aanzien van de kerk is dat het geval. En er worden soms zeer gewichtige, zeer ernstige, soms zelfs zéér scherpe dingen gezegd. Doch lezer, wees maar niet bang of blij! Want er gebeurt niets. Of liever, de „leiders" in de kerk — net als in de vele andere organisaties — laten ieder praten, ze kunnen heel

Naar e

Dat wij wat zweverig Schrift om ook erkennen te ook he eigen belaa als werkgebeide org GMV uit op de juist is en blijft worstelen deze zaak tegenstellin ten bloede minst de c eniging in

Nu wij lichting op- MAATSCH MEERD V FORMEER in herinne prof. dr K „De openb op blz. 280 „kerk" t waarbij hij

„Hoe v betoogd, heersen a tie en ge voor „gr zedewet s patroon s beïjdenis; aangezoh éne liefde kende ge-onze the-cipe zijn variabele inhouden zo weinig

Maar E blijven a woord he is gepres worden c gebeurt t een „crec en christ „verenigd niet om van de fe uitgevoch de dagor

Christe Zijt ge Zijt ge beginsel ge binnen den" en Geestes? wordt in — de lie Of zal d

wat incas ben tensle maar niet En zó wor van het W de Gerefoa ken alle b danks — heid. Zo b heersing w — en dan van Prof. de doorbr- christelijke het, klages je, de ver véel zetels

Deze dia de „Nieuw terdag 3

In de Z de hoofd- dat de tite 3 Mei nu denking" zijn van „ schrijver, Prof. Hol de eeuwige Holwerda